

Z badań nad
traumą psychiczną w Polsce

W TOMIE PUBLIKUJĄ:

Kamilla BARGIEL-MATUSIEWICZ

Roman CIEŚLAK

Małgorzata DRAGAN

Wojciech Łukasz DRAGAN

Magdalena LEŚNIEROWSKA

Agnieszka E. ŁYŚ

Dorota MERECZ-KOT

Małgorzata PIĘTA

Agnieszka POPIEL

Ewa PRAGŁOWSKA

Marcin RZESZUTEK

Maria SZCZEPANIAK

Szymon SZUMIAŁ

Bogdan ZAWADZKI

Mariusz ZIĘBA

Z badań nad traumą psychiczną w Polsce

Książka dedykowana
Profesor Mai Lis-Turlejskiej

redakcja naukowa
Małgorzata Dragan • Marcin Rzeszutek

Recenzja:

dr hab. prof. ucz. *Anna Bokszczanin*, Uniwersytet Opolski

Redaktor prowadząca:

Hanna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Mendys

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano utwór
nr 397815683, iStock © Jorm S

Copyright © 2021

by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

**Publikacja dofinansowana przez
Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego**

ISBN 978-83-66470-69-9

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: Master, Łódź

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

WSTĘP (MAŁGORZATA DRAGAN, MARCIN RZESZUTEK)	7
IN HONOUR OF MAJA LIS-TURLEJSKA (NORBERT F. GURRIS)	13
IN HONOUR OF MAJA LIS-TURLEJSKA (BERTHOLD GERSONS)	15
Rozdział 1. Diagnoza zaburzeń w stanie zdrowia po doświadczeniach traumatycznych – perspektywa historyczno-kulturowa (DOROTA MEREKZ-KOT)	17
Rozdział 2. Metaanaliza wyników dotyczących rozpowszechnienia PTSD w Polsce otrzymanych w badaniach empirycznych (SZYMON SZUMIAŁ)	41
Rozdział 3. Profile nasilenia grup symptomów PTSD u uczestników wypadków komunikacyjnych: wyniki analizy profili ukrytych (MARIA SZCZEPANIAK, ROMAN CIEŚLAK)	53
Rozdział 4. Temperamentalna reaktywność emocjonalna a objawy pourazowego zaburzenia stresowego (PTSD): podsumowanie wyników badań własnych prowadzonych w pierwszych dwudziestu latach XXI wieku (BOGDAN ZAWADZKI, AGNIESZKA POPIEL, EWA PRAGŁOWSKA)	67
Rozdział 5. Czy traumę można odziedziczyć? Międzygeneracyjny przekaz traumy z perspektywy badań epigenetycznych (WOJCIECH ŁUKASZ DRAGAN)	97
Rozdział 6. Nie na własnej skórze: psychologiczne skutki pośrednich doświadczeń traumatycznych (MAGDALENA LEŚNIEWSKA, ROMAN CIEŚLAK)	107
Rozdział 7. Wzrost potraumatyczny i deprecjacja, czyli o pozytywnych i negatywnych zmianach w myśleniu o sobie i świecie, które mogą być skutkiem traumy (MARIUSZ ZIĘBA)	135
Rozdział 8. Wzrost potraumatyczny u ofiar przestępstw seksualnych (AGNIESZKA E. ŁYŚ, KAMILA BARGIEL-MATUSIEWICZ)	157
Rozdział 9. Dwa oblicza traumy towarzyszącej życiu z HIV (MAŁGORZATA PIĘTA, MARCIN RZESZUTEK)	167
Rozdział 10. Niekorzystne doświadczenia w dzieciństwie a zachowania nałogowe (MAŁGORZATA DRAGAN)	179

BIBLIOGRAFIA	197
INDEKS NAZWISK	249
NOTY O AUTORACH	269